

Den soustavy Natura 2000 - co se povedlo v projektu Jedna příroda?

22.5.2023 - | Ministerstvo životního prostředí ČR

Legislativní základ pro vytvoření největší mezinárodně koordinované sítě chráněných území světa byl vytvořen před 31 lety.

21. května si tak připomínáme jako den soustavy Natura 2000, která pomáhá chránit a pro další generace zachovat vzácné a ohrožené volně žijící živočichy, planě rostoucí rostliny a přírodní stanoviště. Významným projektem, který se v České republice zabývá zajištěním péče o tato území a je financovaný z programu LIFE Evropské unie, je od roku 2020 Jedna příroda.

Během prvního roku projektu Jedna příroda došlo k významnému rozvíjení spolupráce mezi ochranou přírody a vlastníky a hospodáři. Za tímto účelem bylo uzavřeno 210 smluv a dohod s uživateli a vlastníky pozemků v celkové hodnotě překračující 19,5 milionů korun, v roce 2021 to bylo 195 smluv taktéž přesahující 19,5 milionu korun a v roce 2022 bylo uzavřeno 221 smluv v hodnotě přesahující 19 milionů korun.

V první polovině projektu také bylo vynaloženo přes 58 milionů korun na opatření prováděná na ploše o celkové výměře 2 464 hektarů. Konkrétně se jednalo o celou řadu různých úkonů od výsadby či výřezu stromů a křovin, vytváření a obnovy tůní a litorálních porostů, obnovy vodního režimu rašeliníšť a pramenišť, obnovy bezlesí pastvou či sečí až po disturbanční management na nelesních plochách či likvidace invazních druhů rostlin a živočichů.

Díky projektu jsou realizovány i historicky běžné a ověřené, avšak v dnešní době zřídka využívané způsoby lesního hospodaření. Jedná se především o pařezení a řízenou pastvu hospodářských zvířat v lese. V prvním případě je cílem druhově i věkově různorodý porost vzniklý primárně přirozenou obnovou, v případě druhém pak obnova druhově bohatého bylinného patra a potlačení nežádoucích konkurenčních druhů keřů, travin a bylin s expanzními vlastnostmi.

Velmi důležitou součástí projektu Jedna příroda je také hodnocení dostupnosti finančních zdrojů pro soustavu Natura 2000. Bez dostupných financí by totiž žádná z aktivit, tedy plánování, monitoring, výzkum, či péče o lokality, nebyla možná. Potřebnou diskuzi a výměnu odborných pohledů na finanční zajištění soustavy Natura 2000 umožnily mj. tři kulaté stoly, které Jedna příroda zorganizovala. Problematika kofinancování, udržitelnost a prioritizace péče v ochraně přírody, či téma taxonomie EU byla hlavní témata k diskuzi. Kulatých stolů se zúčastnila celá řada odborníků, jak ze státního, nevládního, výzkumného, tak soukromého sektoru. Závěry této diskuze budou důležitým podkladem při dalším jednání se zainteresovanými stranami a nastavování podmínek finančních zdrojů.

A kde získat praktický přehled dostupných zdrojů na ochranu přírody a krajiny, včetně soustavy Natura 2000? Rozhodně na nově aktualizovaném dotačním webu dotace.nature.cz. Tento web byl aktualizován za přispění projektu Jedna příroda a přináší přehled aktuálních výzev do programů, důležité dokumenty k podání žádosti o dotaci či kontakty na administrátory programů.

Nedílnou součástí projektu je také vzdělávání pracovníků ochrany přírody. K tomuto účelu slouží semináře s praktickými ukázkami přímo v terénu. Na podzim loňského roku tak proběhl seminář na téma poškozování biodiverzity přemnoženou spárkatou zvěří, kde byly účastníkům představeny problémy se zvěří, kterým čelí jednotlivé lokality od maloplošných zvláště chráněných území až po

národní parky. Součástí bylo i představení možných návrhů a ukázek řešení při využití současných legislativních možností, jako je např. lov a přezimovací obůrky (KRNAP) či přenechání regulace spárkaté zvěře jejich přirozenému nepříteli – vlkům (NP Šumava). Další seminář, jež proběhl koncem dubna, byl na lehce kontroverzní téma řízeného vypalování travnatých biotopů jako prostředku managementového opatření, které je při bezpečném a správném provedení přínosné pro různá přírodní společenstva. O své zkušenosti se přijel z Německa podělit také Stefan Klein, který pracuje na volné noze a řízenému vypalování se ve své domovině věnuje poměrně intenzivně více jak 10 let. Účastníci také navštívili Národní park České Švýcarsko, kde se mohli přesvědčit o způsobech, jakými se ekosystém s požárem vypořádá a jak rychle se zničená část začne opět obnovovat.

Pro vzdělávání pracovníků, případně i veřejnosti, je také nově k dispozici e-learning pomocí webové aplikace Knowspread, kde si zájemci mohou prohloubit své znalosti a vybrat si ze čtyř témat, jakými jsou Soustava Natura 2000, Komunikační dovednosti, Management lokalit soustavy Natura 2000 a Hodnocení ekosystémových služeb. Koncem dubna také v rámci projektu Jedna příroda vyšel dokumentární film Hodnoty přírody, který je volně ke shlédnutí a distribuci. Film je koncipován jako úvodní setkání s tématem hodnot přírody a ekosystémových služeb a je prvním ucelným dokumentem, který na příkladu české krajiny vizuálně přívětivou formou vysvětluje tato témata pro odbornou i laickou veřejnost. Cílem filmu je podpořit uvědomování si různých konkrétních hodnot přírody v naší společnosti, a pomoci zviditelnit znalosti, které o nich věda má, pro využití v praxi.

V následujících dvou letech, kdy projekt Jedna příroda vstoupí do své závěrečné fáze, bude i nadále pokračovat v uzavírání dohod s vlastníky pozemků, cíleném managementu, hodnocení socio-ekonomických přínosů přírody, monitoringu chráněných lokalit a vzděláváním pracovníků ochrany přírody.

V následujících dvou letech, kdy projekt Jedna příroda vstoupí do své závěrečné fáze, bude i nadále pokračovat v uzavírání dohod s vlastníky pozemků, cíleném managementu, hodnocení socio-ekonomických přínosů přírody, monitoringu chráněných lokalit a vzděláváním pracovníků ochrany přírody.

https://www.mzp.cz/cz/news_20230521_Den_Soustavy_Natura2000